

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTIK Dr. BRASSAI SÁMUEL és BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára egész évre 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára : 24 fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel, egy évre csak 2 koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvára (viz-utca 5. sz.)

Király-hymnus.* Költ

Dicső király királyokon,
Kivel szívünk-lelkünk rokon,
Nagy Isten! óvd hazánk!
Legyen szilárd büszke a trón,
Melyért híven mi egykoron
Vért s éltet áldozánk.
Mi boldog, im! a hű magyar:
Nép s a király egyet akar!

A jog szabad, szent ösvényén,
Hol újra kél az ős remény,
Vezesd a jó királyt!
Ajkán, szíven a bölcsesség
Legyen vigasz, kegy, ékesség,
Ha népe fölkiált.
Mi boldog, im! a hű magyar:
Nép s a király egyet akar!

* Ő Felsege, a legalkotmányosabb király közelgő születés napja alkalmából közöljük a fiatal költő ezen sikerült hymnusát. Szerk.

Ragyogjon át családkörén,
Mint fénysugár, a szűz erény:
Vezetni másokat.
Hatalmasabb csak úgy lehet,
— Uralkodván milliók felett —
Ha példát osztogat
Mi boldog, im! a hű magyar:
Nép s a király egyet akar!

Deríts te fényt, hogy értsük át
A tudomány s a hit szavát
A béke szent ölén.
Ne bántsa vész a koronát,
Riadjanak bár harsonák
Túl Kárpát látkörén.
Mi boldog, im! a hű magyar:
Nép s a király egyet akar!

S ha nem elég az áldozat,
Mit ezred-év alatt hozott
A hármás bércz fia;
Ha vészbe' hon s a jó király,
Van hű kebel, ki sikra száll --
Hős vérét ontnia.
Mi boldog, im! a hű magyar:
Nép s a király egyet akar!

Dicső király királyokon,
Kivel szívünk-lelkünk rokon,
Nagy Isten! — óvd hazánk!
Legyen szilárd a büszke trón,
Melyért híven mi egykoron
Vért s éltet áldozánk.
Mi boldog, im! a hű magyar:
Nép s a király egyet akar!

Józan Miklós.

Az unitárius lelkészkar.

Az ezredévi ünnepek zajában és fényében az ország tényezőinek mindenik csoportja módót talált az összejövetelre, az érintkezésre ott fenn az ország szívében. Milyen kitünő alkalom! Az ezer éves magyar nemzet teljes ereje, összes dicsősége ott látható egy kis téren kitarva. Ki ne vágnék Budapestre! Ki ne szeretné

testi szemeivel győződni meg arról a csodálatos eredményről, melyet ez a főváros és vele együtt az ifjú Magyarország ezer esztendő dülő csatái után, alig egy negyed száz alatt teremtett.

Mindenki ott volt vagy ott lesz, csupán arról nincsen, hiszen nem is lehet szó, hogy a *magyar lelkészi kar* egyszerre felmenjen és találkozzék.

Meglepő és csodás tünemény nemde, hogy ez országban a király a néppel, a rendek egymással, a tanító, a hírlapíró, a tudós, a tűzoltó, a népnevelő, a közművelődési egyletek tagjai — minden rendü, rangu és foglalkozásu egyén gyűlésezik, értekezik, tanácskozik, tervez, készíti elő az új ezer esztendőt csupán a *magyar lelkészi kar hallgat* némán, csendesesen, mintha teljesen rendben volna szénája, mintha nem volna *semmi közös célja!*

Az ámerikaiak azt a merész kísérletet tették ez előtt pár évvel, hogy a világ vallásait hozták össze Chicagóba egy asztal körül. Meglepően sikerült. Nálunk csak arra sem mert gondolni senki, hogy a magyar lelkészi kart össze hozza.

Vajjon nem volna közös céljok? Hát mik a lelkészek, ha nem *népnevelők*? Hát a nép művelődési érdekei, a nép erkölcase, a nép vallásos élete nem olyan kérdések, a melyek felett egyetértőleg kellene és lehetne is tanácskozni?

Hát a Jézus evangéliumán örök átok gyanánt fog maradni, hogy azok, a kik felveszik, szét kell hogy szakadjanak száz meg száz ellenséges csoportra? Hát mi is mindig csak azt fogjuk emlegetni, a mit hajdan a büszke korinthusiak: én a Pálé, én a Péteré, én az Apollósé.

Bizony csak az a szerencsénk, hogy nem sokat szoktunk törődni az ilyen kérdések felett, mert szégyenünkben el kellene vesznünk, látván, hogy egy haza fiait a békesség örei a papok tartják szétválva és ellenséges táborokra csoportosulva. Hiszen különbségnek lenni kell. Az van is mindenütt, valahol gondolkozó emberek vannak. De hogy e miatt ellenségek legyenek ugyanazon egy apa gyermekei, ez oly súlyos csapás, a melynek eltávolításán kellene dolgozni minden lelkésznek, bármely templomban hirdeti is az igét.

Hej de mi jól érezzük, tudjuk is hogy ezek mind hiru remé-

nyek. Látjuk, hogy a szeretet evangéliumát könnyebb hirdetni, mint az életbe bevinni.

Ne akarjunk hát lehetetlent, de követeljük azt a mi lehető. És mi ez? Az *unitárius lelkészkar együttes működése*. Alig vagyunk százan. Ismerjük egymást színről-szinre. Ismerjük a célt, mely előttünk lebeg. Érezzük a szükségét az erős, a lelkes munkának. Tudjuk, hogy a jó pásztor életét adja a nyájért. Hát mi az oka mégis, hogy nem ölt testet közöttünk az egység szelleme? Mi az oka, hogy mi is csak hirdetjük, de nem ragadjuk meg mindazokat az alkalmakat, a melyek saját közös érdekeink megvalósítására vezetnének.

Nem teszünk szemrehányást a multakért. Nem kérdezzük, hogy min mult „az unitárius lelkészkar“ működésének a megkezdődése, de azt bátran kimondjuk, hogy szégyen lesz és pedig elviselhetetlen, ha ez az ünnepi év is elmulik a nélkül, hogy az unitárius lelkészeknek kilenne jelölve a közös működési tér.

Kell-e nagyobb bizonyosság az egyesülés szüksége mellett, mint az a kezdeményezés, a melyet lelkészkarunk egy lelkes ifju tagja megtett, midőn egy *unitárius beszédvár* összeállítását, ifju merészséggel magára vállalta. Tisztelettel adózok buzgóságának és azt hiszem, ez egymagában is elég arra, hogy mindenik lelkész társunk kilépjen a munkatérre, s ernyedetlen buzgalommal dolgozzék.

Szerintem most a millennáris beszédvár megvalósítása mellett, sőt annak az érdekében is közös kötelességünk, hogy lehetőleg mindnyájan teljes számban jelenjünk meg Budapesten és ott, a Conferencia előtt tartunk egy gyűlést a millennáris beszédvár és a lelkészkar érdekében. Erre igen alkalmas lenne az ismerkedési estély.

Ugyanakkor közös megállapodásra kellene jönni a szentmihály napi jubiláris ünnepély tartásával. Ennek az ünnepélynek lenne célja az egyházközségek (ekklésiák) történelmének a hivek előtt való feltárása.

Ezt követné a Fő Tanács alkalmával tartandó gyűlés, melyen az unitárius egyházközségek történelmének kiadása felett kellene tanácskozni.

Az idő rövid, de a munka sok. Egységshivők, mutassátok

meg, hogy ti egyek tudtok lenni érzelemben, szeretetben, hitben, reménységben, munkában és akaratban. Ha eddig versengtetek, ezután versenyezzetek; ha eddig harag lett volna szivetekben mások ellen, nyujtsatok most békejobbot, ha olykor elveszítettétek a türelmet, most erősítsétek meg magatokat, mert türelem nélkül nem nyílik meg a mennyország kapuja senki előtt; ha békétlenek voltatok sorsotok miatt, most vegyétek ajkotokra a mit Jézus mondott: az én igám terhes, de gyönyörűség. Kevesen vagyunk, szegények vagyunk: egyik sem a mi hibánk. Legyünk összetartók, szeressük a jót, támogassuk azt, a mi szép és helyes, becsüljük meg kit-kit a maga érdeme szerint, s meglátjuk, hogy erőnk meg fog tiszszereződni, mert *egységben van az erő. Viribus unitis!*

Boros György.

Ezredévi ünnepek az unitárius egyházban. E-T

(Vége)

Dicső-Szent-Mártonban. Az unitárius templomban május 9. és 10-én előkelő közönség ünnepelt. Imát, beszédet Gvidó Béla esperes tartott. A vasárnapi ünnepen a város minden testülete, nagy számba vett részt, hogy nemcsak a templom, de a környéke is tele volt közönséggel. Sándor János főispán diszmagyarban a tisztkar élén megjelent a templomban. Gvidó esperes IV. Moz. 32. r. 22. v. alapján „lészen a föld néktek örökségül“ igen szépen sikerült beszédben fejtegette a szent föld és az igazi örökség megszerzését, s adott hálát a gondviselés urának ezer éves örökségünkért. Kellemesen énekelt az 1896-ik évben alakult ifjusági földműves dalkör. A nap emlékére a templom nemzeti lobogókkal volt diszítve. A lobogókat az egyháztagok közadakozásából szerezték.

Medgyesen lakó unitárius hitrokonaink pünköszt másodnapján urvacsora osztással kapcsolatban ünnepeltek.

Szőkefalván pünköszt harmadnapján volt a templomozás. Mindkét helyen Gvidó Béla küküllőköri esperes végezte a szolgálatot.

Alsó-Jarában az állami elemi iskola növendékei, tanítói az ezredéves ünnepélyt május 9-én tartották meg az unitárius templomban. Isk. gond. elnök Dr. Dávid Lajos tartott hazafias, lelkesítő beszédet. Az iskolás gyermekek szavaltak, énekeltek. Május 10-én a templomban hálaimát és predikációt tartott Szuhay János lelkész. Zsolt. 2. r. 8. alapján.

Kis-Solymoson az ezredévi emlékűnnep jun. 10-én tartatott.

Alkalmi beszédet tartott Nagy Sándor lelkész. (Jozs. IV. 1—7.) A presbyterium diszgyűlést tartott, jegyzőkönyvileg örökítve meg ez ünnep jelentőségét. A délutánt az iskolai ünnepély töltötte be sok tanulsággal és élvezettel.

Vadalon május 10-én tíz órakor kezdődött az istentisztelet. A községi előjáróság testületileg, a lakosság valláskülönbség nélkül jelent meg. Az iskolás gyermekekből és az ifjúságból összeállított dalárda énekelt. Imát és a XLIV-ik zsoltár 3., 4. és 9. alkalmi beszédet tartott Szász András lelkész. A megható istentisztelet után iskolai ünnepély volt. Délután az egyházi és községi nemzeti zászlók alatt és zene kísérettel az egész község kivonult az erdőre és ott mulatott. Az iskola körül és a papi telken millenáris fákat ültettek.

Dombón május 10-én tartották a millenáris ünnepélyt. A templom zsufolásig megtelt. A dalkör énekelt. Ütő Lajos lelkész Móz. II 3. r., 7—8. v. alapján tartott beszédet. A dalkör énekelt a „Szózat“-ot. Ez ünnepélyre a dalkör tagjai egy díszes nemzeti lobogót hoztattak. Iskolai ünnepélyt nem tarthattunk, mivel ez évben 2-szor van beszüntetve iskolánk a diphteritis miatt. Az „Unitárius Közlöny“ 4-dik számában szó van arról, hogy a dombói dalkör a nyár folyamán Budapestre utazik. Sajnálattal kell kijelentennem, hogy a dalkör, mint testület, a nagy költség miatt, itthon marad.

József Dénes

H-Okládon nagyszabású ünnepély volt 10-én az unitárius templomban. Testületileg jelentek meg: a járásbiróság, szolgabírói hivatal, a csendőrség, a közs. képviselőtestület, az olvasó- és tűzoltó-testületek. A gyülekezet megható éneke után Pál Ferencz lelkész (Zs. 43. r. 3—4.) tartott nagy hatású beszédet. 9-én volt az iskola ünnepe, a rendes program szerint nagy sikerrel. Délután népi ünnep. Az egyház diszgyűlést tartott s alkalmi határozatokat hozott. Emlékfák a király, királyné, Suki, Augustinovic és Berde M. emlékére ültetettek.

Ny.-Szt-Lászlón 9-én 10 órakor az iskolás növendékek ünnepén Nagy János lelkész alkalmi beszédét követően a növendékek elénekelték „Hazádnak rendületlenül“. Tóth Károly tanító felolvasást tartott, mely után szavatelok, előadás és éneklés volt és a lelkész bezáró beszédével végződött az ünnepély. 10-én a milleniumi istentiszteleten Nagy János (5. Mózes VIII. rész 17—18. v. alapján tartott alkalmi beszédet, délután az egyház javára a szabadban zártkörű táncmulatság volt.

A bágyoni unitárius egyházközségben május hó 10-én tartott meg az ezredévi emlékünnepély. A tornyos zászló lengett, a templom díszesen fellobogozva volt. A hálaímát és alkalmi beszédet

beszédet Csegezi László esperes tartotta. Az ünnepély emelésében a leányok s a nép is részt vett. A millenium emlékére a bágyoni unitárius egyházközség is 12 tölgyfát és ugyanannyi jegenyefát ültetett a templom kerítésibe. Pálfi Máté birtokos úr és nője Biró Izabella egy igen szép szószék takaróval lepte meg ajándékkal az unitárius templomot, mely legelsőbben az ezerév öröm ünnepély alkalmával tétetett fel a szószékre. Fogadják kegyes adományukért ez úton is a bágyoni egyházközség köszönetét.

Polgárdin április hó 28-án az imaház udvarán 21 drb. emlékfát ültettek. Demeter Dénes lelkész honszerelemre buzdította a hiveket. Május 10-én ünnepélyes hálaadó istentiszteletet rendezett, mielőtt kicsinynek bizonyult a templom annyira, hogy 11 óra felé már a templom udvarán is ember ember hátán tolongott. Ott volt az intelligencia csaknem teljes számban, a községi előljáróság számos tagja. Énekelt a polgárdi-i dalárda. Kampis Ilona és Emilia kisasszonyok (Székes-Fehérvár) valódi művészi tökélyvel adták elő az „Ima a hazáért“ hymnust. Demeter Dénes lelkész szónokolt kiváló nagy hatással. Május 14-én áldozó esütőtökön pedig az iskolai ünnepély tartatott meg, melyen szintén nagy közönség volt jelen.

Deésfalván május 9-én az unitárius és ref. isk. növendékeik ünnepélyesen két nemzeti lobogó alatt, zene és énekszó mellett vonultak az unitárius templomba. A templom zsufolva volt. Imát mondott Hadházi József lelkész. Istentisztelet után szép rendbe vissza mentünk az iskola udvarára, mely megtelt ünneplő közönséggel. Az iskolai ünnepélyt az udvaron tartották. Azután ifj. Pataky László szép berkibe vonultak, s ottan ünnepeltek, mulatoztak, hol a birtokosok: Járay Róbert, ifj. Pataky László, Járay Béla, Weiszbürg Ödön, Lázár Juon, Vásárhelyi Balázs körjegyző és Hadházi lelkész megvendégelték. Az iskolák növendékeit meg ifj. Pataky Lászlóné és Járay Béláné öngagságaik vendégelték meg. Másnap május 10-én reggel 8 órakor a gör. katolikusoknál tartottuk meg elsőbben az istentiszteletet; onnan a ref. templomba mentünk s azután az unitáriusba hol a zsufolásig megtölt minden rangú és rendű magyar és román hallgatóságnak Hadházi József tartott imát és beszédet.

Budapesten május 10-én tartatott hálaadó istentisztelet. Gál Miklós lelkész tartott egy hazafias, igazán unitárius szellemű szent beszédet, olyat, a mitől megtelt a mi lelkünk gyönyörűséggel, büszkeséggel, magasztaltsággal.

Homoród-Szentpéteren május 9-én az iskolai ünnepély a feldíszített templomban folyt le. Vas István lelkész imát mondott. Vasárnap volt istentisztelet. Vas István lelkész nagy hatással méltatta a nagy idők emlékét.

Abrudbányán május 9-én az iskolai ünnepélyt Dr. Nagy Károly nyitotta meg. Záró beszédet Mózes Mihály lelkész tartott. 10-én az istentisztelet a piac téren lett megtartva. 3 fenyő sátor volt felállítva a r. kath., a ref. és az unitárius lelkész részére. Első volt a róm. kath., ki csak misét mondott. A reformatus majdnem két óráig beszélt. 12 órakor állott szószékre az unitárius pap a város egész közönsége előtt leirhatlan hatással beszélt.

Alsó-Rákoson május 9-én iskolai ünnepély, 10-én egyházi ünnepély tartatott. Egyházi szolgálatot Ütő Béla lelkész teljesített. Délután népnepély volt.

A nemzetközi unitárius konferencia érdekében.

Alig hiszem, hogy hitrokonaink között csak egy is lenne, a ki a Budapesten tartandó nemzetközi unitárius konferencia eszméjét ne helyeselné s paptársaim között sem képzelek olyant, a ki ne vágya megjelenni ezen a konferencián. Az unitárius pap mindenkor jó hazafi volt s a mostani papság hazafiúi érzületének ápolására az országos kiállítás megtekintésében egy újabb és sok mindennél erősebb rugót képzelek; a konferencián előfordulható eszmék, személyes találkozások, új ismeretségek pedig kétségbevonhatlanul nagy befolyással lehetnének s lennének is unitárius papságunk missiójának betöltésére nézve. Szent vallásunk és hitfelekezeti ügyei iránt való lelkesedés, hazafiúi érzületünk kimutatása egyszerre kettős ok arra, hogy a magyarhoni unitárius papság szeptember 6 és 7-én Budapesten legyen. S ha még ehhez vesszük azt, hogy Budapesten megjelenő külföldi hitrokonaink szemében is másnak fog látszani a magyarhoni unitárius papság, ha tömegesen, lehetőleg teljes számban lesz jelen, mintha csak — úgy szólva — képviselőileg, bizonyosan mindenki egyetért velem abban a nézetben, hogy a magyarhoni unitárius papságnak a konferencián teljes számban részvételét *lehetővé kell tenni. Kell tenni* bizony; mert az unitárius papok legnagyobb részére nézve nem elég kedvezmény az, a mi a vasúti menetjegyekkel van ígérve; sokan tehát a költség miatt maradnának vissza. Sokan lehetnek abban a helyzetben is, hogy szeptember 6-án nem tudnák helyettesíteni magokat otthon az istentiszteletnél, melyet egészen önkénytelenül elmulasztani kevésnek lenne bátorsága.

Egyházi főhatóságunk és az egyházkörök fellépésére van szükség tehát, hogy a papság jelen lehessen a konferencián.

Tekintettel arra, hogy csupán a konferencia ideje is — az utiköltséggel együtt 16–18 frt kiadást kíván (hát ezen kívül a kiállítás megtekintése és az erre megkívántató idő?) a mivel pe-

dig nem minden pap rendelkezik könnyü szerrel — tekintettel arra, hogy a conferenzia első napja vasárnapra esik, mely napon minden papnak saját egyházában kötelessége lenne, jónak látom, hogy

1. az egyházi főhatóság, illetve a conferenzia rendezősege, a budapesti unitárius egyház, esetleg a kiállítási igazgatóság útján is valamiképpen lehető olcsó szállásokról és étkezésről intézkednék a papság részére; ez egyházkörökkel egyetértőleg -- ha már nem késő, ezeknek egyházköri közgyűlései útján, pedig intézkednék az iránt, hogy a papok útiköltség czímen valami átalányt kapjanak; kapjanak akár e célra használható alapból, akár az egyházak magánpénztáraiból; akár részben egyik, részben másik helyről, nehogy a sokak által nem látható szegénység oka az érdeklődés hiányára s így erkölcsi rovásra menjen;

2. intézkednék hivatalosan az iránt, hogy a pap a helybeli istentisztelet okán ne legyen kénytelen elmaradni a conferenziáról s megjelenése palástosan történjék

Ennek a conferenziának egyik oldala a vallásnak, de a másik oldala a papságnak szól s én nagy súlyt fektetek arra, hogy egy ilyen conferenzia a papságnak teljes számú részvételével folyjon le és statusratiót találok abban is, hogy kül- és belföldi hitrokonaink szíriöl színre láthassák ezt a papságot élén szeretett püspökével

A tanügyi congressus érdekében nagyszabású intézkedéseket láttunk, a melyek bizonyosan befolytak s sikerre. Az unitárius conferenzia is — legalább a mi szemünkben — elég nagy dolog arra nézve, hogy érdekében és sikeréért mi magunk minden lehetőt megtegyünk.

Némának anyja sem érti szavát. — A hit cselekedet nélkül megholt állat.

A ki velem együtt nem takar, tékozol az.

Györfi Ferencz, szt-mihályi lelkész.

Közgyűlések Háromszéken.

A háromszéki unitáriusok Dávid Ferencz Egyleti és köri közgyűléseit július 8-án Sepsí-Szentkirályon tartották meg. Esperesük hazafias érzésének föllángolásával hívott egybe.

A Dávid Ferencz Egylet gyűlését *Vaska* Béla helybeli lelkész lendületes imája hozta áhítatos hangulatba az összesereglet tagokat és érdeklődőket. Az elnöki megnyitó az esperesi ajkakon hirdette az ezer esztendőnek fényét, boruit s ezekben az isteni gondviselés

és vallás áldó szerepeit Nemzet fenntartó egyik legfontosabb tényezőnk, a vallás erkölcsi élet szolgálatában áll Egyletünk is, ugymond az elnök s ezért a szép missioju egyesületet minden törekvésében pártolni, elősegíteni, tekintsük egyik legszebb és legfontosabb kötelességünknek. Az egészen találó megnyitót *József Lajos kilyén-szentgyörgyi lelkész*, egyleti tag historikus felolvasása követte, a ki élénk és ügyes vonásokban ismertette az unitarismus reformatiokori fellépését.

A felolvasás után titkári, pénztári s más administralis kebli ügyek intéztettek el. „Az unitárius hitfelekezet intelligentiája a haza szolgálatában“ pályatételre adandó 100 frtra a gyűjtés ideje meghosszabbított s kimondatott, hogy mikor 50 frt begyűlve lesz, akkor a pályázat kihirdetendő. Ez ideig 20 frt van gyűtt.

Mivel a pályázat egész vsllásközönségünkre ki fog terjedni s így bárki pályázhatik, fiókkörünkön kívül álló egyénektől is szívesen elfogadjuk az adományokat. A pályatétel igen szép és nagy horderejű, a meunyiben azt lesz megvilágosítandó, hogy ha kicsinyek, ha kevesen vagyunk is, de aránylag szent hazánk épületéhez viszünk aunyi homok szemet, mint aránylag bármely más testület. Fiókköri pénztárnok *Simó János* jelenti, hogy a pénztári számadás a tagdíjak hiányos befizetése miatt még nem volt megkészíthető, s így a szeptember végére elkészülő számadás megvizsgálására bizottság küldetett ki.

Az egyleti tárgyalások után templomba vonultak. A templom megtelt a vidék és falu népével. *Útő András* nagyajtai deték énekvezér vezette az éneklést. A szószéken *Lőrinczi Dénes* kőkösi lelkész jelent meg, hogy egy gyönyörű szép imában emelje fel lelkeinket az ég urához. A karéneklés után *II. Tim. 1. r. 7.* vers alapján mondott egy nagy figyelemmel hallgatotts ügyesen kezelt beszédet. Sok és kíméletes dogmatikus részlete volt beszédének. Bebizonyult, hogy szentvallásunknak és egyházkörünknek egy hivatott és gondolgozni szerető tehetséges tagja ő.

Az egyházi szónoklat után *Lőfi Áron* esperes mondott egy hatalmas üdvözlő beszédet. Beszéde nagy hatással volt.

Ezután a községi iskola nagy termében az egyházköri közgyűlés tartatott meg. Az elnöki székeket *Szentiványi Miklós* k. gondnok és *Lőfi Áron* esperes foglalták el. A nagy-borosnyói *Koncz György* halálával megüresedett köri gondnoki székre közfelkiáltás utján egyhangulag *Kelemen Lajos*, háromszékvármegyei tisztí főügyész, közéletünknek ezen derék és kiváló férfa választatott meg, ki legközelebről a sepsi-szentgyörgyi jól fejlődő egyházközségnek is főgondnokává választatott volt. A fegyelmi birói székre *Nagy Dénes* árvaszéki ülnök rendes, ifjabb *Tana*

Sámuel pótírává választatott. Egyházi részről rendes bíróvá *Faska Béla*, pótíróvá *Serester Sándor* választatott.

Az egyházkör tanügyi állapotáról, a hit és erkölcstan oktatásról, ismétlődő és vasárnapi iskolázásról, templomi és halotti énekek tanításáról, a szorványosan lakó hitfelek gyermekeinek gondozásáról *Simó János* köröspataki lelkész, nevelésügyi előadó referált a beérkezett évi jelentések és kimutatások alapján. A jelentés általában haladást tüntetett fel. Elismeréssel volt a jó iskolák, tanítók és hitoktatók iránt, de az itt-ott előfordult hiányokat sem hallgatta el. Nevezetesen kifogás alá esett, hogy egy némely helyen az egyházi főhatóságok által kiadott hitoktatási utasítás és tankönyv használat nem tartott be; némely helyen a növendékek templomgyakorlása nem ellenőriztetett, sőt elmulasztatott; a szórványok gyermekei kellően nem gondoztattak; faiskola elhanyagoltatott; a más felekezetek iskolájába járt növendékek hitoktatása elmulasztatott, vagy arról jelentés nem tétetett; ismétlődő iskolázás és vasárnapi oktatás laányán vétetett stb.

Az egyes iskolákkal kapcsolatosan megtéetett a bizottság javaslata, utasítása s itt-ott az előadó is néhány észrevételt tett s főleg azt hangoztatta, hogy tankönyv nélkül eredményesen hitoktatni nem lehet s hogy a növendékek templomgyakorlása elmaradhatatlan kelléke a vallásos élet fejlődésének, ápolásának, éppen ezért a lelkészeknek ezt ellenőrizni, a templomgyakorlásra felügyelni egyik legszebb kötelességük éppen most, midőn a lelkészkező papság kezéből a múlt év anyyi erőt kivett.

Ez ügygyel kapcsolatosan élénk vita, nagy vihar keletkezett. A vitatkozás hevében és szenvedélyességében több ferde nézetet is hallottunk.

Tudjuk hogy a vihar légtisztító is, de nagy mértékben, ártalmas. Ez a vihar nem sokat használt, ha csak azt nem, hogy jövőben több türelemmel leszünk egymás iránt.

Érdeklődéssel és szenvedéllyel tárgyalatott a brassói leányegyház hová csatolásának kérdése is. Eddig a szentkirályi lelkész teljesített ideiglenes szolgálatot. Most már a közlekedési viszonyok megváltozván, Kőkös a megfelelő szomszéd Brassótól vasúton egy félóránnyira fekszik. Szentkirály ellenben messze van s hogy papja Brassóba mehessen Kőkösön kell átjárnia. Nehány év múlva egy tekintélyes „Kőkös-brassói társegyház“ lehet belőle.

Brassó mind nemzetiségileg, mind egyházilag fontos posztió. Hivünk száma eléri az 500-at s a tankötelessék száma 60—70 között váltakozik.

Az esperesi fizetésekre véleményeztetett, hogy minden esperes egyenlően legyen részesítve, tekintet nélkül a munkakör mekkoróságára.

Körüink derék gondnoka e gyűlésen sok szép jelét adta annak, hogy mily méltóképpen foglalja el székét. Egyházi elnökiünk méltó képviselője a régi patriarchálizmusnak. Mindkettő sokáig éljen. Adja a kegyelemnek Istene, hogy a mi szent Sionunkban mindenek ékesen és jó renddel legyenek.

Tudósító

A roszra való hajlam a rosz nevelés következménye-e?

(Felelet.)

Legyei
Jelige: „Csak sást nemzenek a sasok
S nem szül gyáva nyúlat
Nubia párdueza.“

A kérdés lényege ez: van-e szellemi öröklés? vagy nincs Mielőtt erre a kérdésre felelnék, egy másikat teszek fel: van-e *testi öröklés*? Lehet, hogy sokan vannak, a kik ezt mondják, hogy van; azonban az is meglehet, hogy sokan ezt mondják, hogy testi öröklés nincs. De azt már nem hiszem, hogy a kik tagadják a testi öröklést, azok közül egy is ne örült volna annak, hogy született kis fiában *önmagát látja testestől*, — hogy ne mondjam *lekestől*. — Hiszen ha szülők az önmagokhoz való testi hasonlóságot gyermekeikben kisebb nagyobb mértékben föl nem találnák: bizony-bizony ez talán családi zavaroknak, kellemetlen-ségeknek válnék forrásává. Egy szóval a testi öröklés annyira köztapasztalati tény, hogyha tudományosan megállapítva nem volna is, józan ésszel mégsem lehetne az ellenkezőjét állítani. De a minő alapokon nyugszik a testi öröklés tana, ugyanazon alapokon nyugszik a lelki (szellemi és erkölcsi) öröklés tana is. Különbben is e kérdés annyira tisztázva van már úgy a paedagogia, mint psychologia által, hogy ez többé vita tárgyát sem képezheti. Azonban, hogy állításom ne látszassék csak légből kapottnak lenni, ide iktatom az újkor egyik legjelesebb paedagogusának következő szavait:* Nagy tévedés lenne azt hinni, hogy az ember eredeti, azaz merőben új vonásokkal felruházott lényként kerül ki a természet kezéből. Mindnyájunk élete a multa útál; szellemi és erkölcsi arculatunk vonásai-szülőink és őseink, — tehát az előbbi nemzedékek életében győ, kereznek; termőföldjük az ő hajlamaik, szenvedéseik, vétkök és erényeik. A Rousseau hirdette elvont ember, a ki mint a jóság mintaképe kerül ki a természet kezéből; csak a mesék országában fordul elé, *a mai tudomány nem ismeri.* De menjünk tovább. „Tehát egy népcsaládban lassanként a közös szokásoknak, eszméknek és

* „A nevelés tudomány kézikönyve“ Felméri 55 lap.

érzelmeknek oly tökéje keletkezik, mely nemzedékről-nemzedékre száll s azt a *népjellemet* alkotja, mely az angolt, a németet, a francziát, az olaszt, a magyart stb egymástól oly eltérővé teszi.“ Ismét más helyen: „Öröklődnek továbbá a szülők beteges hajlamai és lélek állapotai; pl a fa'ánkságra, a részegségre, *lopásra* való hajlam!“

Eddig tehát a hivatolt czikk egyik pontjának az öröklésre vonatkozó állítása igazolva van; sőt az öröklött hajlamoknak a nevelés által való törülhetetlenségét is igazolni látszik egy nagy történelmi alaknak II Rákóczy Ferecznek példája is. Ime a Habsburgház azon időben már elismerte a szellemi öröklés tanát, mert mindent elkövetett, hogy az ifju Rákóczyból kiirtsa a nevelés hatalmával a Rákoczyak alapvonását, a szabadság szeretetet, azt a lángoló honszerelmet, mely forrongásba tudta hozni egész Magyarországot és megrázkodtatá a dynasztia hatalmát. De hasztalan a jezsuiták minden törekvése: a nevelés nem tudott diadalmaskodni az öröklött hajlamokon!

Szabó Lajos.

(Vége köv.)

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— Felhívás a Budapesten szept. 6. és 7. napjain tartandó nemzetközi unitárius konferenzia tárgyában.

Mindazokat, a kik a jelzett konferenzián részt venni szándékoznak, tisztelettel felkérem, hogy a mennyiben ezt még nem tették volna meg, sziveskedjenek ezen szándékukról, akár igénybe vesszik a kedvezményes utazásra szóló igazolványokat (I. és II. osztályban a közvetlen alacsonyabb osztályu menetjeggyel, a III. osztályban II. oszt. felmenetjeggyel lehet utazni a gyorsvonatok kizárásával) akár nem, alólirottat aug. 10-ig értesíteni, mert tájékozunk kell magunkat a tagok számáról. S miután cz-lunk az, hogy sept. 6. és 7. napjain délben férfiak és nők együtt érkezünk, legyenek szivesek megírni azt is, hogy a közös étkezésben részt kívánnak-e venni? s hányan? hogy annak idejében a teritékről megfelelő számban lehessen gondoskodni. A teríték árát előre meghatározni nem tudjuk; de a rendezőség azon lesz, hogy az a lehetőleg jutányos legyen. Férfiak, nők és ifjak is résztvehetnek.

Azok, a kik a kedvezményes utazásra szóló igazolványokat igénybe kívánják venni, írják meg azt is, hogy melyik vasúti állomásra fognak indulni s névszerint kik? hogy az igazolványok így kiállítva küldessenek meg számukra.

Megjegyzem, hogy ezek az igazolványok csak 14 napig érvényesek; tehát az indulást úgy kell berendezni, hogy ezen két heti időbe a konferenzia napjai belesvén, azokkal még haza is lehessen utazni.

A szállásokra nézve figyelembe vehetők a kiállítás látogatói számára kiadott utasítások. Ez iránti tudakozódásaikkal az illetők tiszt. Gál Miklós lelkész urhoz is fordulhatnak (Budapest, V. Koháry-utca 4. sz.), a ki a lehető felvilágosításokat készséggel megadja.

Kolozsvárt, 1866 július 25-én.

Boros György,

a rendező bizottság titkára.

Uj lelkész A főt püspök úr az egyházközség kívánságára Tordátfalvára lelkészszé kinevezte Kelemen Árpád papjelöltet, Kelemen Albert maroskői esperes fiát. Az ifju lelkészben egy jól készült, derék lelkipásztort nyer a tordátfalvi gyülekezet. Jó sikert kívánunk.

Kin

A nemzetközi unitárius Conferencia sikere biztosítva van Angliából 3 férfi és 4 nő már be van jelentve. Américából Williams lelkész nevével, mint az amerikai unitárius társulat képviselői, továbbá Fretwell János barátunk és Dr. Chester jelen lesznek. A szereplők névsora még nem végleges.

— **Dr. Chester** jeles ifjú, amerikai jeles hitrokonyuk a bostoni egyetem elvégzése után tanulmány utra indult s a múlt évet Sírjában, főleg Damaskusban a keleti nyelvek tanulmányozásával töltötte, onnan Budapesten keresztül Kolozsvárra érkezett s itt a nyarat a magyar nyelv tanulmányozására fordítja Kovács János és Boros György tanárok vezetése alatt.

— **Derzsi Károly** nyug. budapesti lelkész egészségi állapota mindnyájunk örömeire annyira javult, hogy késznek nyilatkozott a tordai iskolánál a latinnyelvi tanszéket elfoglalni. Az E. K. Tanács a Borbély György tanár eltávoztával megüresedett tanszékre Derzsi Károlyt kinevezte. Tanári működése szept. 1-ső napján veszi kezdetét.

— **A lelkészi államsegély** az 1896-ik évre is megadatott egyházunknak és pedig aránylagosan emelve. A vallás és közokt. miniszter úr ezen segélyt még augusztus hónapban szándékozik kiutalni, minek következtében az E. K. Tanács a rendelkezése alatt álló adatok szerint megkészítette a javaslatot, azt tartván szem előtt, hogy a 500 frtnál kevesebb fizetésű lelkészek mindenike összesen 76, aránylagosan élvezze ezen segély áldását. Azt hisszük, hogy ennek a hatása a nemzetközi unitárius konferencián is meg fog látszani.

— **Ürességben levő unitárius lelkészi állomások.** Borsodon fizetés 326 frt 126 frt értékű termény; 200 frt készpénz; Bözöd-Ujfaluiban 342 frt fiz.: 132 frt termény, 210 frt készpénz; Iszlóban 351 frt fiz.: 201 frt termény, 150 frt készp.; Lókodon 346 frt fiz.: 206 frt tm., 240 frt készp.; Székelyfalván 346 frt fiz.: 200 frt tm., mintegy 150 frt kp.; Ikládon 362 frt fiz.: 197 frt tm., 165 frt kp. A kik ezen állomások valamelyikét elfoglalni óhajtják, ez iránti szándékukat nyilvánítsák a főt. püspök urnak.

— **Az erdélyi ev. ref. egyházkerület** hosszas dúló esaták után július hó 4., 5., 6- napjain végül — nem békét kötött — hanem szavazattal döntött a nagyenyedi theologia sorsa felett, vagyis kimondotta, hogy Enyeden a theol. akadémiát megszünteti. Velünk együtt sokan fájlalják e jeles multu intézetet, mert megbecsülhetetlen szolgálatokat tett az erdélyi papnevelés és magyar szellem érdekében. Szerintünk az enyedi intézet jól megférne a kolozsvári mellett, úgy a mint tervezve is volt, hogy amaz neveljen missionarius, ez tudományos papokat. Elismerjük, hogy Szász Domokos püspök nagy erélyt fejtett ki a körlelkészség érdekében, de azzal a jövőre nézve nincsen fölöslegessé téve az olyan missioi nevelő intézet, a milyen Enyeden lehetett volna. Mi Kolozsvárt az egyetemes protestáns ifjak érintkező és gőczpontjának szerettük volna látni, hová olyan ifjak jöjjenek mindenik theol. intézetből, a kik tanulmányukat beakarják tetőzni, mert hiszen lehetett volna-e jobb alkalom a magyar protestáns egyházak benső összeköttetése megvalósítására egy ilyen tudományos központnál. No de most bevezgett tényekkel állunk szemben. Tény az, hogy a kolozsvári ev. ref. modern, fényes berendezésű theológián, a szerencsésen megválasztott kitünő tanári kar tud gondoskodni a legjobb theol. oktatásról, s a mellett az egyetemi előadásokból is tetszése szerint meríthetnek maguknak tudományt az ifjak. Mi kívánjuk, hogy ez intézet legyen a vilárosság, igazság és békeség terjesztője az idők végéig.

— **Barrows Sámuel** az amerikai Cristian Register érdemes szerkesztője, ki ezelőtt két évvel meglátogatta volt Magyarországot s Kolozsvárt hosszasan időzött, július hónapban, mint az Egyesült államok követje, a fegyintézetek javítása érdekében alakult nemzetközi Conferencián Svecizban részt fog venni s valószínűleg meglátogatja a budapesti kiállítást és részt vesz az unitárius Conferencián.

— **Toroczkón** jul. 11-én hajnalban, gyújtogatás következtében, tűz ütött ki, melynek 11 ház, melléképületekkel együtt, esett mártalékául. Szerencse, hogy a szenvedett kárnak, a mely 5000 s egy néhány fitra rug, egy része biztosítva volt. Így is azonban egy pár család teljesen tönkre ment. Ez uton is felhívjuk a nemes szívű emberbarátokat, hogy bármily csekély áldozattal igyekezzenek enyhíteni a kárvallottak nyomorán.

— **Köszönetnyilvánítás.** A kis-solymosi unitárius egyh. községben az czredévi emlékünnepe alkalmából Barabás Péter és neje Kereső Rózál a egy darab 10 frt értékű takarót ajándékoztak a templomi szószékre. Szép bizonyossága a hitbuzgóság és h. nseretet együttes megnyilatkozásának! Fogadják e helyen is köszönetünk nyilvánítását. Az egyh. község nevében: Id. Barabás József gondnok. Nagy Sándor lelkész.

A sepsi-kröspataki egyház harángjára adakoztak: (folyt. és vége)
Kis Gábor és neje 1 frt 50 kr, Kis Sándor és neje 1 frt, Tischler György 1 frt, Tischler Györgyné 50 kr, Tischler Ferencz és neje 50 kr, Biró András 1 frt, Nagy Gergely és neje 1 frt, öz. András Mózesné 20 kr, if. Szinte László és neje 50 kr, Para Dániel és neje 50 kr, Pilbát Józsefné 1 frt, id. Költő Lajos 1 frt, id. Pilbás Mihály és neje 1 frt, Szinte János és neje 1 frt, Sorbán Györgyné 20 kr, Balog Ferencz 30 kr, öz. Költő Beniámné 30 kr, if. Bedő Mózes 50 kr, Bálint Ferencz 10 kr, Fogarasi Istvánné 1 frt, Kocsis Sándor 50 kr, Fejér Károly 50 kr., Kicsi Zsigmond és neje 1 frt, Útó Dániel és neje 2 frt, Tóth Dénes és neje 50 kr, Szász Ferencz és neje 40 kr, Miklós János 20 kr, öz. Bedő Andrásné 1 frt, Kocsis Dénesné 20 kr, if. Pana József és neje 1 frt, Tóth Beniám és neje 50 kr, tks Szinte László ur és neje 2 frt, Pilbás Borbála 50 kr, Bocz József és neje 50 kr, id. Bedő András és neje 2 frt, id. András Dénes és neje 50 kr, András Györgyné 20 kr, Kis Rózália 20 kr, teks. Bogdán Emil ur 3 frt, öz. Karbán Mihályné 1 frt, Bedő Lajos 50 kr, Bedő Imre és neje 1 frt 50 kr, if. Költő Bálint és neje 1 frt, Frunza Józsefné 50 kr, Bölöni József és neje 50 kr, id. Útó Ferencz és neje 1 frt, tks. Fogarasi István ur 3 frt, Szabó Lajosné 60 kr, Dancs Dániel és neje Arkosról 2 frt, Téglás Mózes és neje 2 frt, if. Útó Ferencz és neje 50 kr, Ráduly Berta 1 frt, Bedő Ágnes 30 kr, Bedő Ferencz joggyakornok 1 frt, Barabás Lukács és neje 50 kr, Bedő Dániel a harangfejre fát ajándékozott, Márkos Antal díjtanul felvasazta, Para András a harangfejet megkészítette szintén díjtanul. — A budapesti unitárius egyház 5 frtot küldött ajándékba. — A fennebbi összeget gyűjtötték öz. Boncza Györgyné, Simó Jánosné és Kádár Sándorné. Az adakozók hosszu névsora annak szolgáltatja szép és örvendetes bizonyosságát, hogy a s.-körös-pataki gyülekezet tagjaiban a hitbuzgóság és áldozatkészség lánggal ég. Vajha örökké égne! Fogadják mind az adakozók, mind a gyűjtők a szent ekklesia halás köszönetét e helyen is. Egyttal jelezzük, hogy további adakozásokat is halával fogadunk, mert az egyházközség kölcsönrel fedezte az adakozásokon felüli összeget. S-Körös-patakon 1896. január 11-én. Imreh Lajos gondnok. Bedő Imre pénztárnok. Simó József lelkész.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Szentiványi Miklós köri felügyelő gondnok úr egy pályamű jutalmazására a háromszéki fiók-egyletnek ajándékozott 5 frtot. Köszönet érette.

A Dávid Ferencz Egylet pénztárába fizettek a háromszéki fiók-egyletből 1896-ra 1 — 1 frtot: Lófi Aro, Bölön Kis Sándor lelkész, Labortfalva Csifó Salamon, Arkos. Kriza Sándor, N.-Ajta. József Lajos, Kilyén. Szentiványi Miklós Szentgyörgy. Vaska Béla, Szentkirály. Útó András, N.-Ajta. Nagy-Ajtai egyházközség. Kőkösi egyházközség. Hosszu Ferencz, Kálnok. Veres György, Brassó. Szentkirályi egyház 1893 és 1896. Kiss Sándor szentkirályi 1893—94. Székely Zsigmond, Kálnok 1892.

A Dávid Ferencz Egylet kiadványai. Felolvasások és értekezések. Dr. Brassai Sámueltól: 1. Jövő vallása. 2. Vallás és hit. 3. Melyik az igazi tudomány? (Két felolvasás) és 5. Jézus istensége. 6. A lélek létezése. 7. Egyetmás a hazugcágról. 8. Ferencz József: A vallás 9—10. Kelemen Albert. Úrmösi Kálmán: A vallástánítás reformja. 11. D. Hegedűs István: A halhatatlanság kérdése a classicus irodalomban. 12. Kövály László: A keresztény vallás (5 kr.) 13. Ajtai János: Híveink vallás-erkölcsi élete s lelkeszeink teendői (5 kr.) 14. Boros György: Egy az Isten (5 kr.) 15. Simó János: Híveink lelki gondozása. 16. Grátz Mór: Külföldi hangok az unitáriusokról. 17. Úrmösi Kálmán: Az egyházak szellemi élete. — Mit várhatunk a kepe megváltástól? 18. Boros György: Channing mint apostól (5 kr.) Mindenik füzet ára 10 kr., ha ellenkező nincs jegyezve. A 16. felolvasás 1 frt 61 kr. helyett postán küldve csak 1 frt 15 kr., helyben 1 frt.

ind
Fiatalság Barátja. A megjelent hat szám tartalma: I. Tízéket szép olvasmány, több vers, mák, talányok. — II. Telen (költ.) Tarcsafalvi A. Csak meg kell szokni. Ferencz József. Jézus születése. Boros Gy. A kilencszer. Boros S. Kéi lesz a gyémánt? Nincs testvére. A bűnbánó gyermek (költ.) Ne kérdjétek (költ.) Számos talány. — III. A konfirmáció emléke. Ferencz József. Imák. Alrt János. Felesküvés a Jézus zászlója alá (költ.) Rödiger Géza. Még számos olvasmány, vers, talány és kedvelt játékok terása. — IV. Karácsonyi szám két szép képpel, több olvasmány a karácsonyról. Hunyadi Mátyás és a hiuz (költ.) Végh Mátyás. Versek, talányok. — V. Diszes czimlappal. A sok olvasmány közül kiemejük: Kosztika (igaz történet) Bálint Gábortól. Mese Benedek Elektől. Számos talány. — VI. Vallásunk (Isten, Jézus, lélek, ember, vallásos gyakorlataink, jövőnk és kötelességeink) Úrmösi Kálmán. Erkölcseünk (erkölcsi élet, erkölcstelen élet, családi élet, társadalmi élet, állami élet) Ajtai János. Egyházunk (a kerék kö az első áldozat, az üldözöttek, egy nő, Isten nem hagyja el a beune bizókat, jölteveünk fejedelme, egyházunk szervezete, testvéreink) Simó János. Költemények Tarcsafalvitól és Vegh M.-tól. Legyen a ti vendégetek. Deák M. Több vers és számos talány. — Melyik tanulságosabb? Melyik hasznosabb? Tessék megnézni. Egy szám ára csak 10 kr., 10 pld. 90 kr., 25 pld. 2 frt, 40 pld. 3 frt, 100 pld. 5 frt, 200 pld. 8 frt.

Az „Unitárius Közlöny“ mindenik évfolyama kapható. Egy évfolyam ára 1 frt 20 kr. 3 frtért három évfolyam bérmentve. Mindenik kiadvány megrendelhető Boros György egyleti titkárnál Kolozsvárt, rózsza-utca 2. sz. Ugyanitt megrendelhető a „Keresztény Magvető“ is, melynek ára egy évre 2 frt.

ir
A fejedelem és papja elbeszélő költemény Tarcsafalvi Alberttől János Zsigmond fejedelemtől és Dávid Ferencz püspökről. Egy pld. 10 kr., 25 pld. 2 frt 25 kr., 50 pld. 4 frt, 100 pld. 6 frt, 200 pld. 10 frt, 300 pld. 12 frt.

TARTALOM: Király-hymnus. (Költ.) Józán Miklós. 129. l. — Az unitárius lelkészkar. Boros Gy. 130. l. — Ezredévi ünnepek az unitárius egyházban. 133. l. — A nemzetközi unitárius conferenzia érdekében. Györfy Ferencz. 136. l. — Közgyűlések Háromszéken. Tudósító 137. l. — A rosra való hajlam a ros nevelés következménye-e? Szabó Lajos. 140. l. — Egyház és iskolai mozgalmak: Felhívás. A nemzetközi unitárius Conferenzia. Dr. Chester. Derzsi Károly. Ürességben. Az erdélyi ev. ref. egyházkerület. Barrows Sámuel. Toroczkón. Köszönetnyilvánítás 141. l. — Egyleti élet és munkásság: Szentiványi Miklós. A sepsiköröspataki egyház. A Dávid Ferencz Egylet pénztárába. A Dávid Ferencz Egylet kiadványai Fiatalság Barátja. A fejedelem és papja. 143. l. —